

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 182 • Vychází 1. února 2019

Milé čtenářky, milí čtenáři,

přestože jsme za sanace škod po těžbě a zpracování uranu od roku 1989 zaplatili již 45 mld. Kč a účet na dalších 60 mld. Kč nás ještě čeká, chystá státní podnik DIAMO s posvěcením vlády kroky, které mohou vést k obnově těžby uranu v České republice. To jsme si před lety, kdy bylo ukončení těžby v poslední dole na Vysočině sice neustále odsouváno, ale nikdo o konci nepochyboval, ani neuměli představit. No a nyní různé přípravné kroky vzala na vědomí Babišova vláda a nikoho z ministrů to příliš nevzrušilo. Rozumím argumentu, že stanovit chráněné ložiskové území (a omezit obyvatele na něm žijící) nebo zpracovat studie a analýzy ještě není těžba sama. Ale proč by někdo mrhal penězi a úsilím na něco, co by dělat nechtěl, že?

Kromě negativních dopadů na životní prostředí, které by těžba přinesla, by si tato vyžádala citelnou finanční pomoc státu. Jen otevření nového uranového dolu v Brzkově by stálo přinejmenším několik miliard korun, ačkoliv jeho přínos pro zvýšení energetické soběstačnosti by byl minimální. Zvláště znepokojivá pak je snaha začít chránit ložisko Holičky nedaleko Osečné na Liberecku, na němž lze uran těžít pouze environmentálně nepříjemným rozpouštěním kyselinami v podzemí. Ale i „pouhé“ obnovení hornické těžby uranu v Rožné by znamenalo další zaplňování zdejšího odkaliště svítícími kaly namísto jeho uzavření se všemi souvisejícími riziky.

Ve správě DIAMA toto odkaliště není jediné. Stará se a postupně uzavírá dokonce osmnáct, radioaktivním mřutem a nebezpečnými odpady naplněných, odkališť o celkové ploše skoro 600 ha a o objemu 54 mil. m³. Také tu je 371 více či méně svítících a vyluhujících se hald, na nichž je navrženo přes 49 milionů m³ materiálů obsahujících zbytky uranové rudy. Celkem zabírají 458 ha. A ještě další čísla na Vás nahnou. Za třicet let chemické těžby uranu na ložisku Stráž pod Ralskem bylo do podzemí vtlačeno téměř 4,1 milionů tun kyseliny sírové, 320 tisíc tun kyseliny dusičné, 111 tisíc tun čpavku a 26 tisíc tun kyseliny fluorovodíkové. To je objem Slapské přehrady! Není se tedy co divit, že tu zůstává na 260 milionů m³ zamořených podzemních vod, které mohou ohrozit významné zásoby podzemní pitné vody v Severočeské křídové pánvi. Čistit se budou přinejmenším do roku 2040.

I tohle je obrázek jaderné energetiky, která je tak ráda propagačně označována za čistou. A o koncovce, tedy o jaderných odpadech, se zase dočtete v obsahu tohoto čísla Ďáblíku. Vážně tedy někdo chce v něčem takovém pokračovat, když máme jiné možnosti?

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Jaderná energetika ve světě – shrnutí roku 2018	str. 4-5
Německo by mělo ukončit spalování uhlí v roce 2038	str. 14-15
Do České republiky zasahuje šestnáct vlčích teritorií	str. 15-17
Pozvánky na akce	str. 19-21

Neztrácejme čas!

Výzva občanů vládě České republiky, médiím a veřejnosti ke klimatické krizi

8. října 2018 zveřejnila vědecká obec alarmující stanovisko. Varování Mezivládního panelu OSN pro klimatickou změnu zní jasně: máme jen dvanáct let na transformaci společnosti a odklon od fosilních paliv, abychom globální oteplování udrželi na hranici 1,5 stupně Celsia. Jinak nezabráníme nejhorším následkům. Znamená to, že závazky Pařížské dohody z roku 2015 už nebudou stačit.

Kolaps způsobený změnou klimatu je v plném proudu: úbytek lesů, sucha, požáry, záplavy, závažné znečištění vody a ovzduší, vysychání půdy, masové vymírání živočišných i rostlinných druhů, nárůst hladiny oceánů, stále extrémnější výkyvy počasí, tání ledovců, narušení rovnováhy oceánů a pohybu globálních vzdušných mas (jet streamy a polární vortex). Pokud nezačneme konat ihned, za jedno desetiletí bude již pozdě na změnu a i naše krajina se může změnit k nepoznání. Čeká nás krize energetických a potravinových zdrojů, nárůst masové migrace či šíření epidemií. V této situaci zkolabuje i ekonomika.

V naší společnosti vedeme mnoho legitimních zápasů – za svobodu a demokracii, spravedlnost, zaměstnanost, kvalitní zdravotnictví či školství, sociální spravedlnost. Jakmile prohrájeme boj s klimatickou změnou, prohrájeme i všechny ostatní. Nezvratně. Je nutné otevřít celospolečenskou diskusi o tom, zda je při současné spotřebě, čerpání neobnovitelných zdrojů energie, znečišťování ovzduší a vod a masivním kácení stromů reálně možné zachování života na Zemi tak, jak ho dnes známe.

Nenechme krátkodobé ekonomické zájmy zvítězit nad etikou, solidaritou a osobní zodpovědností za přírodu a svět, ve kterém žijeme. Většina řešení klimatické krize je známa, chybí ale všeobecná vůle realizovat je v praxi. Omezit nárůst globálního oteplování vyžaduje rychlé a dalekosáhlé změny

a systémová řešení ve všech oblastech. Přispět k nim budeme muset všichni, bez výjimky, zejména v bohatých zemích. Musíme společně hledat taková řešení na zmírnění klimatické krize a jejích vlivů, aby byl důstojný život nás všech, zejména na chudém Jihu, nadále možný – a i proto žádáme klimatickou spravedlnost.

Začátkem prosince 2018 v polských Katovicích začala klimatická konference COP24 s účastí více než 200 zemí světa. Chceme, aby se Česko zařadilo mezi země, které aktivně bojují za okamžité zpomalení klimatické změny. V zájmu svých občanů a všech obyvatel této planety. Přejeme si být zemí, která inspiruje k pozitivní změně.

PROTO:

Vyzýváme vládu České republiky, aby co nejdříve uznala klimatickou změnu jako problém s nejvyšší prioritou a předložila veřejnosti ambiciózní, aktualizované adaptační a regulační strategie. Žádáme, aby k důležitým rozhodnutím zvala odborníky a odbornice dlouhodobě aktivní v otázkách ochrany přírody, cirkulární ekonomiky, obnovitelných zdrojů energie, humanitní environmentalistiky, klimatologie, hydrologie a dalších, i sociálních věd. Aby následovala jejich doporučení a aktivně podporovala jimi navrhovaná řešení. Vyzýváme k urychlení ukončení výroby energie z fosilních paliv (uhlí, zemní plyn, ropa)

a jejich náhradu ekologičtějšími zdroji energie v co největším rozsahu.

Vyzýváme státní orgány a samosprávu ke spolupráci s ekologickými organizacemi, aktivistickými a dobrovolnickými sdruženími a jednotlivci, kteří zviditelňují, navrhnou a realizují konkrétní kroky na zlepšení současné situace. Ti, kteří upozorní na akutnost problému, si zaslouží podporu a ne represii.

Vyzýváme všechny veřejné činitele a činitelky, jakož i osobnosti společenského života, aby situaci v oblasti změny klimatu a stavu životního prostředí nepodceňovali. Je to i jejich mlčení a nezáměr, co vede veřejnost ke lhostejnému přístupu, zlehčování a nezáměru o vážná varování vědců.

Vyzýváme lidi na vedoucích pozicích velkých společností působících v České republice, produkujících nejvíce emisí, aby převzali odpovědnost za důsledky svojí činnosti. Žádáme je, aby přijali dostatečná regulační opatření na zastavení devastujících praktik a obrátili se k ekologickým řešením. Zisk nesmí být jediným měřítkem úspěchu, je jím i společenská odpovědnost a vůle měnit směřování společnosti

k lepšímu a zdravějšímu životu. Vzduch, voda a život se nedají vyrobit ani koupit. Moc odvrátit katastrofu je dnes i ve vašich rukou.

Vyzýváme akademickou obec, pedagogy a pedagožky všech úrovní vzdělávacího systému, aby téma klimatické krize a ekologie výrazněji zařazovali do vzdělávacího procesu. Aby kladli dostatečný důraz na pravidelné informování o problémech a možnostech jejich řešení, jakož i na společnou diskusi o nevyhnutných změnách v životě každého jednotlivce a rodiny. Jsou to

právě děti a mladí lidé, kterých se v budoucnosti důsledky klimatické změny dotknou nejvíce. Dejme jim možnost zaujmout jasné stanovisko, hledat řešení a konat.

Vyzýváme média, a to především veřejnoprávní, aby se tématu změny klimatu začala věnovat intenzivně a pravidelně, na úrovni hlavního zpravodajství i odborných relací v hlavních vysílacích časech. Je nevyhnutelné bezodkladně a jasně informovat co nejširší veřejnost o naléhavosti problému, poskytovat mediální prostor odborným kapacitám a předkládat možnosti zapojení se do řešení i na úrovni jednotlivců.

Vyzýváme všechny, aby se odvážně postavili praktikám bezuzdného drancování krajiny, dlouhodobému ignorování odborných hlasů hájících ochranu životního a přírodního prostředí, jakož i pomalému a nedostatečnému uplatňování nevyhnutelných opatření proti klimatické změně. Musíme všichni ihned začít spolupracovat na snižování množství skleníkových plynů, odpadů a zapojit se společně do ochrany a obnovy lesů a zemědělské půdy.

Děkujeme všem, kteří pomáhají přispívat ke konstruktivnímu dialogu a aktivní spolupráci kolektivů a jednotlivců napříč politickým spektrem, rezorty, vědeckými disciplínami, pracovními odvětvími, zájmovými a sociálními skupinami.

Neztrácejme čas spory, nedůvěrou a lhostejností, když nám už doslova hoří země pod nohama. Nepodléhejme chamtivosti a pohodlnosti. Neztrácejme čas!

Calla výzvu podporuje. Můžete i Vy osobně zde: <https://www.proplanetu.cz/neztracjme-cas/>

Obnovitelné zdroje Ioni v Evropské unii vyrobily již třetinu elektřiny

Produkce evropských obnovitelných zdrojů v roce 2018 opět vzrostla, jejich podíl na celkové hrubé výrobě elektřiny dosáhl 32,3 %. Vyplývá to z [analýzy](#), kterou zveřejnily think-tanky Sandbag a Agora Energiewende.

Na růstu se podílely především nové instalace solárních a větrných elektráren a normální produkce vodních zdrojů (po výrazně podprůměrném roce 2017). V České republice se podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny dostal na hodnotu 11,1 % a dlouhodobě stagnuje.

Důležitým evropským trendem je pokles výroby elektřiny z černého uhlí. Ta poklesla meziročně o 9 % a od roku 2014 o 40 %. Vzhledem k ohlášeným záměrům útlumu uhelných elektráren je patrné, že tento trend bude pokračovat. V případě hnědého uhlí, jehož spalování má ještě horší ekologické dopady, je ovšem pokles

využívání v elektrárnách daleko pomalejší. Navíc země závislé na hnědém uhlí, ke kterým patří také Česká republika, nemají plán na náhradu tohoto paliva (výjimkou je aktuální výsledek jednání uhelné komise v Německu). Autoři poukazují na skutečnost, že jednou z příčin pomalého poklesu výroby elektřiny z hnědého uhlí je pomalý rozvoj obnovitelných zdrojů v zemích, jako je Česká republika, Polsko, Bulharsko nebo Řecko.

Specifikem České republiky je, že významná část výroby uhelných elektráren není potřebná pro pokrývání domácí poptávky, ale směřuje na vývoz. Vzhledem k ročnímu vývozu na úrovni 13 TWh by bylo možné řadu uhelných bloků uzavřít okamžitě bez náhrady, pouhým omezením vývozu.

Tisková zpráva Hnutí DUHA

Jaderná energetika ve světě - shrnutí roku 2018

Autorský tým ročenky World Nuclear Industry Status Report zveřejnil na svých stránkách základní údaje o vývoji jaderné energetiky ve světě v roce 2018. Přehled přinášíme ve zkráceném překladu.

Rok 2018 přinesl ve světě jaderného průmyslu tyto zásadní události: bylo spuštěno devět nových reaktorů (o osm méně oproti předpokladům ze začátku roku) a obnoven provoz sedmi dlouhodobě odstavených, dva bloky definitivně ukončily provoz. Byla zahájena výstavba pěti nových reaktorů, v pěti případech bylo určeno datum ukončení provozu. V provozu je aktuálně 417 reaktorů (o dvanáct více než před rokem), ve výstavbě dalších 49 (nejméně za posledních deset let).

Všech devět nových reaktorů bylo spuštěno ve dvou zemích – sedm v Číně a dva v Rusku. Po dlouhodobé odstávce byly uvedeny do provozu čtyři reaktory v Japonsku, po jednom ve Francii, Indii a Švýcarsku. Dva definitivně odstavené reaktory připadly na Rusko a Spojené státy. Navíc bylo rozhodnuto o tom, že dva bloky v Japonsku a jeden na Tchajvanu, které byly již několik let mimo provoz, budou definitivně uzavřeny.

Celkově je aktuálně v provozu 417 reaktorů, což je o dvanáct více než před rokem, ale stále méně než před havárií ve Fukušimě a o 21 méně oproti historickému maximu v roce 2002. Počet definitivně

odstavených reaktorů vzrostl na 177. Počet rozestavěných reaktorů klesl pátým rokem v řadě a poprvé v této dekádě činí méně než 50.

V roce 2018 byla zahájena výstavba pěti nových reaktorů - po jednom v Bangladéši, Rusku, Turecku (ve všech těchto případech jde o projekty financované Ruskem a stavěné společnostmi Rosatom), Jižní Koreji a Velké Británii. Společnost EDF-Energy sice dosud nepovažuje výstavbu britské elektrárny Hinkley Point za zahájenou, ale vzhledem k probíhajícímu betonování základů je splněna definice

Mezinárodní agentury pro atomovou energii (IAEA) pro rozestavěné bloky.

Stojí za poznámku, že v Číně, kde byla v posledních deseti letech zahájena výstavba 35 z celkových 59 bloků, byl poslední komerční reaktor rozestavěn v prosinci 2016 (v roce 2017 začala pouze výstavba pilotního projektu rychlého reaktoru). Čínský jaderný průmysl čeká na rozhodnutí centrální vlády zejména v otázce výběru technologie, které je očekáváno během roku 2019. Dosud není k dispozici žádná oficiální zpráva o harmonogramu a rozsahu aktualizovaného plánu čínského jaderného rozvoje.

Kompletní článek najdete na titulní stránce webu <https://www.worldnuclearreport.org>.

Karel Polanecký pro Temelín.cz

Budoucí úložiště vyhořelého paliva těsně vedle uranových dolů?

Správa úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) a Ministerstvo průmyslu a obchodu by měly v příštím týdnu oznámit před starosty a obyvateli dotčených obcí doposud utajovaný seznam lokalit, ve kterých mají pokračovat geologické práce s cílem najít nejvhodnější místo pro stavbu hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva. Jak ale již prozradil ředitel státního podniku DIAMO Tomáš Rychtařík, mezi vybranými bude lokalita Kraví hora, která leží v místech uranových dolů Rožná na Žďársku na Vysočině. Takové rozhodnutí je z hlediska potřeby najít geologické prostředí, které zaručí bezpečné uložení vysoce radioaktivních odpadů po statisíce let, velmi překvapivé. Nejde spíše o peníze z jaderného účtu, které mají finančně pomoci podniku DIAMO?

Lokalita Kraví hora byla k prvním šesti lokalitám přidána až později a to navzdory jasnému doporučení geologů neprovádět zde další práce směřující k vybudování hlubinného úložiště, protože ze všech tehdy zkoumaných lokalit má nejméně vhodné podmínky. Z podobných důvodů je kritizováno i zde nově vybudované Podzemní výzkumné pracoviště Bukov,

jehož geologické prostředí je komplikované, nehomogenní a výrazně se liší od ostatních, pro úložiště vytýpovaných lokalit v České republice.

Rovněž Státní úřad pro jadernou bezpečnost nevnímá lokalitu jako vhodnou a z toho důvodu se opakovaně vyjadřuje nesouhlasně k plýtvání peněz na projekt Podzemního výzkumného pracoviště Bukov.

Podle nepotvrzených informací, které spolky Calla a Nechceme úložiště Kraví hora získaly od některých členů Rady SÚRAO, stala se právě urputná snaha SÚRAO zařadit lokalitu Kraví hora mezi vybrané předmětem sváru na prosincovém jednání a důvodem, proč bylo rozhodnutí odloženo na konec ledna. Nakonec z toho důvodu mají být navzdory všem předchozím prohlášením do výběru zařazeny nikoliv čtyři, ale rovnou pět lokalit.

Možným vysvětlením, proč se Kraví hora ocitá mezi finalisty na úložiště, je snaha odůvodnit si další existenci vybudovaného tunelu v Bukově, jehož stavba, provoz a prováděné experimenty mají dle materiálu předloženého vládě stát až 1,8 mld. Kč. S tím patrně souvisí spotřeba udržet přečerpávání peněz z jaderného účtu určeného na budoucí uložení radioaktivních odpadů ve prospěch státního podniku DIAMO. Ten je již nyní největším dodavatelem zakázek pro SÚRAO. Podle informací z veřejného registru smluv už byly mezi oběma firmami uzavřeny smlouvy za půl miliardy korun nejen na práce v lokalitě, ale i na zajištění potřebných povolení na těch ostatních.

Edvard Sequens

Postup při výběru lokalit je selháním státní správy

Správa úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) a Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) by měly zanedlouho oznámit, které z dnešních devíti lokalit mají pokračovat v cestě, na jejímž konci má být vybudování hlubinného úložiště pro vysoce radioaktivní odpady. Stavby, které výrazným způsobem, prakticky již navždy, zasáhnou do života vybraných měst a obcí. Navzdory tomu je ohlášený výběr naprostým selháním státní správy, která neumí a nechce jednat se samosprávami i obyvateli těchto měst a obcí poctivě, otevřeně, bez manipulací a podle předem zveřejněných pravidel. Nedojde-li k zásadní změně, bude zbytečný konflikt pokračovat i nadále.

Obce a spolky sdružené v Platformě proti hlubinnému úložišti již v prosinci požádali ministryni průmyslu a obchodu Martu Novákovou, aby z těchto důvodů odvolala z funkce ředitele Správy úložišť radioaktivních odpadů Jiřího Slováka. Rovněž Senátní Výbor pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí na svém jednání 12. prosince velmi kriticky zhodnotil proces výběru lokalit a vyzval vládu, aby zvážila „smysluplnost a efektivitu pokračování geologických průzkumů v současné situaci odporu obcí“. I podle něj „předpokladem přípravy úložiště je partnerství s dotčenými obcemi“.

Hlavní výhrady, které má Platforma proti hlubinnému úložišti k výběru lokalit:

- Proběhl zcela netransparentně za zavřenými dveřmi a před starosty byly utajeny i všechny slibované zprávy s výsledky geologických prací, studie proveditelnosti úložiště či posouzení vlivů na životní prostředí týkající se jejich lokalit. Dokonce i zprávy s výsledky výzkumů veřejného mínění v lokalitách, které si SÚRAO nechalo zpracovat v loňském roce a slíbilo je starostům, nebyly nakonec zveřejněny. Vůbec nebyla umožněna oponentura výběru nezávislými odborníky, ve které by obce měly důvěru.
- Výběr je zbytečně uspěchaný, provedený převážně na archivních datech, nezohlednil nakonec ani výsledky geofyzikálních prací, které skončí až v letošním roce a které by mohly zasáhnout do pořadí. Srovnávají se navíc lokality s rozdílnou úrovní znalostí o geologickém prostředí v důsledku dodatečně přidáných lokalit u jaderných elektráren.

- Přes veškeré sliby a vládou daný termín nepřipravilo Ministerstvo průmyslu a obchodu zákon, který zajistí rovnoprávnější postavení obcí vůči státu při rozhodování o nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem a tedy možnost účinněji hájit jejich oprávněné zájmy při výběru lokality pro hlubinné úložiště.
- SÚRAO i MPO se vyhýbají širší společenské debatě o možnostech, jak naložit s vyhořelým jaderným palivem, protože zprovoznění hlubinného úložiště v roce 2065 nemusí být jediným řešením. Taková veřejná diskuse a zhodnocení různých variant řešení tu zcela zásadně chybí a vyhnula se mu i příprava vládní Koncepce nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným palivem.

Martin Schenk, mluvčí Platformy proti hlubinnému úložišti řekl: „*Postup výběru lokalit považujeme za zcela neprůhledný a nevěrohodný, plný porušených slibů Správy úložišť. Ani pro nyní vyřazené lokality to tak neznamená, že si mohou nadobro oddechnout, stát může zase otočit. Jsme proto rádi, že obce a spolky*

sdružené v Platformě se jasně vyjadřují pro pokračující spolupráci i po zmenšení počtu bezprostředně ohrožených lokalit. Usilujeme o společný cíl – otevřené hledání řešení co s jaderným odpadem, při němž budou mít obce možnost hájit své oprávněné zájmy.“

Tiská zpráva Platformy proti hlubinnému úložišti

Německo by mělo ukončit spalování uhlí v roce 2038

V sobotu 26. ledna nad ránem došlo k průlomů v ostře sledovaných jednáních německé “uhelné komise”, který může zásadně urychlit konec doby uhelné v Evropě. Představitelé a představitelky spolkových zemí historicky spojených s těžbou a spalováním uhlí, se spolu se zástupci průmyslu, odborů a ekologických organizací po 20 hodinách závěrečného jednání dohodli na kompromisu - Německo by podle nich mělo opustit těžbu a spalování uhlí k roku 2038 a pokud to půjde, tak již v roce 2035. Již přibližně o deset let dříve dojde k odstavení všech uhelných zdrojů ve Velké Británii, Francii, Itálii, Belgii, Holandsku, Rakousku nebo skandinávských zemích.

“Uhelné” spolkové země chtěli rozsáhlé dotace na restrukturalizaci ekonomiky (60 miliard euro během následujících třiceti let). Komise se nakonec shodla na 40 miliardách. Původní návrh byl ukončit těžbu a spalování uhlí postupně do roku 2040. I to bylo sice výrazně dříve, než jsou plány uhelného průmyslu, ale pro splnění Pařížské klimatické dohody a zastavení změny klimatu na relativně bezpečné úrovni to nestačí. Ekologické organizace a progresivní průmysl naopak hájily odstavení uhelných elektráren do roku 2030. To je podle propočtů respektovaných odborníků z Fraunhofer-Institut für Energiewirtschaft und Energiesystemtechnik realistické i při odstavení jaderných bloků v roce 2022. Komise se shodla také na tom, že již v příštích čtyřech letech bude odstaveno 12 GW instalovaného výkonu uhelných elektráren, což je o dost více, než je celkový instalovaný výkon uhelných elektráren v ČR.

Jednání “uhelné komise” od začátku provázely velké demonstrace, na nichž lidé žádali co nejrychlejší ukončení závislosti na uhlí. Největší bylo shromáždění padesáti tisíc lidí u velkolomu Hambach u Kolína nad Rýnem, kde by těžba uhlí zničila i cenný les. Rychlý konec spalování uhlí a dalších fosilních paliv je nutný pro zastavení změny klimatu na relativně bezpečné úrovni, ke kterému se státy zavázaly v Pařížské klimatické dohodě.

Česká republika trpí tak jako Německo problémem se závislostí na hnědém uhlí. To je v obou zemích hlavním zdrojem znečištění ovzduší i emisí skleníkových plynů. Sice zatím vůbec nevyužíváme možnosti růstu obnovitelných zdrojů tak jako naši sousedé, ale uhelné elektrárny můžeme začít zavírat díky velkému přebytku výroby elektřiny. Podle výpočtů expertní energetické firmy Energynautics může ČR realisticky odstavit i zbylé uhelné elektrárny do roku 2030, pokud využije slibné možnosti rozvoje obnovitelných

zdrojů. Po ukončení životnosti jaderných elektráren Dukovany a Temelín můžeme skončit i s drahou a rizikovou jadernou energetikou, jestliže využijeme příležitosti k zásadní transformaci naší energetiky, jako ji provádí německý soused ve své Energiewende.

Vláda a ministerstva však zatím neplní ani výslovné úkoly dané Státní energetickou koncepcí ČR, jako je penalizace nízko účinné výroby elektřiny z uhlí, zvýšení energetické daně z uhlí či posílení vlivu státu při prosazování své strategie v energetických firmách, které vlastní či spoluvlastní (jako je ČEZ či ČEPS). Vedle toho nechává stagnovat sektor obnovitelných zdrojů energie a nevládá snižovat plýtvání.

V tomto roce však ministra Richarda Brabce čeká zkouška v tom, zda odolá tlaku majitelů uhelných elektráren na udělování výjimek z nových limitů pro znečištění ovzduší - o první výjimku (vypouštět více oxidů dusíku a rtuti, než určuje limit) aktuálně žádá uhelná elektrárna Chvaletice. Vláda by také měla prosadit růst těžebních poplatků a

energetické daně z uhlí, v novele zákona o podporovaných zdrojích a klimaticko-energetickém plánu nastavit funkční podporu domácích obnovitelných zdrojů či postavit se proti opakovanému pokusu o prodej další staré elektrárny ČEZ určené k odstavení Počerad Pavlu Tykačovi. Znamenalo by to opakovat tentýž strategicky chybný postup s prodejem elektrárny Chvaletice a pokračovat ve zbytečném znečišťování a plýtvání uhlím.

Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA, řekl: *“Konec uhlí v Německu až v roce 2035 nebo dokonce 2038 není splněným přáním ekologických organizací, jde o tvrdě vyjednaný kompromis vyhovující spíše spolkovým zemím, jejichž ekonomika je s těžbou a spalováním tohoto fosilního paliva silně spojena. Avšak přesto je to zcela zásadní zlom. Vzhledem k významu Německa nová dohoda urychlí celkový odklon Evropy od uhlí. Proto takovou rozumnou dohodu potřebujeme i v ČR, jinak se v budoucnu budeme topit ve smogu, dál poškozovat klima a naše energetika se definitivně promění ve skanzen.”*

Edvard Sequens, energetický konzultant Calla, doplnil: *“Německo prošlapává cestu v nezbytné modernizaci energetiky. Můžeme se poučit, co dělat jinak a třeba i lépe. Ale i my potřebujeme rychlou a hlubokou proměnu naší energetiky, pokud opravdu chceme nejen snížit znečištění ovzduší, ale i osvobodit se od dovozní závislosti.”*

Společný tiskový komentář Hnutí DUHA, Calla a Greenpeace

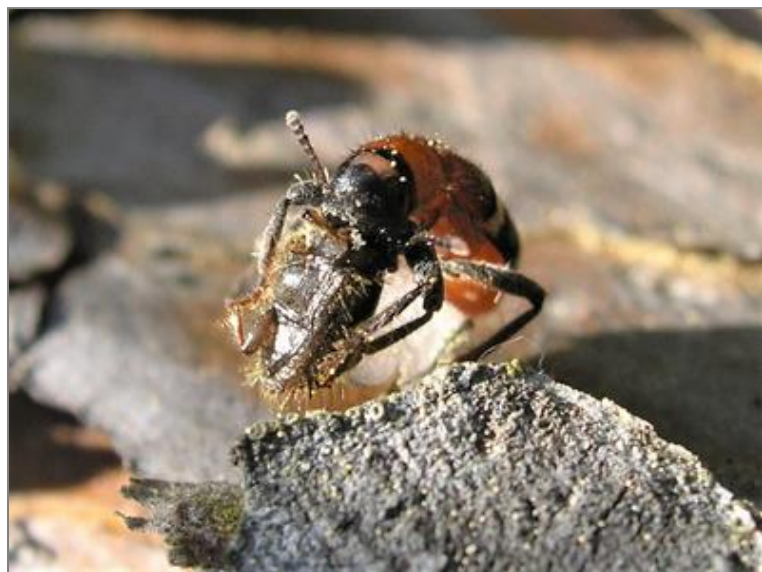
Správa CHKO Šumava zastavila použití jedovatých pesticidů v Národní přírodní rezervaci Černé a Čertovo jezero

Správa CHKO Šumava zastavila novým rozhodnutím další použití jedovatých chemických postřiků proti kůrovci i jiných lesnických zásahů v Národní přírodní rezervaci Černé a Čertovo jezero. Na základě předchozích výjimek udělených Správou CHKO je tam dosud prováděly Lesy ČR. Hnutí DUHA se proti použití pesticidů opakovaně odvolávalo a vyjadřovalo se proti nim také v tiskových zprávách.

Správa CHKO nyní zastavila používání chemie proto, že polomové dříví, na něž měl být jedovatý postřik v příštím roce aplikován, je již suché a kůrvec se na něm nenamnoží. Pracovníci Lesů ČR však už dříve na značné části polomu v rezervacích toxické látky použili na základě předchozího souhlasu Správy CHKO.

Správa CHKO Šumava v řízení uznala vážné škodlivé dopady jedovatého pesticidu. V rozhodnutí mimo jiné uvádí že „chápe účastníka řízení [Hnutí DUHA], že protestuje v obecné rovině proti používání biocidů, které jsou prokazatelně škodlivé i vůči jiným složkám ekosystémů, než proti kterým [kůrovci] jsou cílené.“

Na rozdíl od Hnutí DUHA se ovšem Správa domnívá, že použití pesticidů na malé ploše významně neovlivní celkové populace druhů na Šumavě. Podle Hnutí DUHA by však při jakýchkoliv pochybnostech

nebo rozporu o rizicích a negativních vlivech (zejména na populaci ohroženého tetřeva hlušce) měla Správa v této velmi vzácné přírodní oblasti použití chemie buď zcela vyloučit, nebo tento záměr nechat nezávisle posoudit tak, jak to požaduje zákon. Teprve na základě tohoto posudku by měla rozhodnout. Její povolení chemických postřiků letos v létě proto Hnutí DUHA považuje za chybné.

Jaromír Bláha, expert na ochranu lesů Hnutí DUHA, řekl: „Jsme rádi, že Správa CHKO Šumava nakonec rozstříkování jedovatých pesticidů a další škodlivé zásahy v Národní přírodní rezervaci Černé a Čertovo

jezero zastavila. Bohužel na část polomu v rezervaci už je Lesy ČR aplikovaly. Jedovaté pesticidy by se neměly používat ani v hospodářském lese, natož v chráněných územích. Otrávené stromy totiž zabijí často víc jiného hmyzu než samotných kůrovců. Umírají tak i přirození nepřátelé kůrovce, kteří jej hubí, jako jsou například brouci pestrokrovečníci, lumčici, chalcidky a mnoho dalších. Pohybem v půdě se mohou dostat i do vodních zdrojů, kde zabíjejí vše živé. Výzkumy ukázaly, že naopak suché stromy po kůrovci lesním zvířatům, houbám i rostlinám nevdají a mnohým prospívají, ale ničivé dopady na ně má těžba se vznikem holin a degradovanou lesní půdou nebo dokonce jedovatá chemie.“

Tisková zpráva Hnutí DUHA

V Národním parku Šumava můžeme už dnes polovinu jeho území ponechat divoké přírodě

Správa NP Šumava dnes zveřejnila pracovní návrh nové zonace národního parku, tedy rozdělení jeho území do zón odstupňované ochrany přírody. Území tzv. přírodní zóny, kde je příroda ponechána samovolnému vývoji a nejpřísněji chráněna, je však v nové zonaci vymezeno pouze na 27 % rozlohy národního parku.

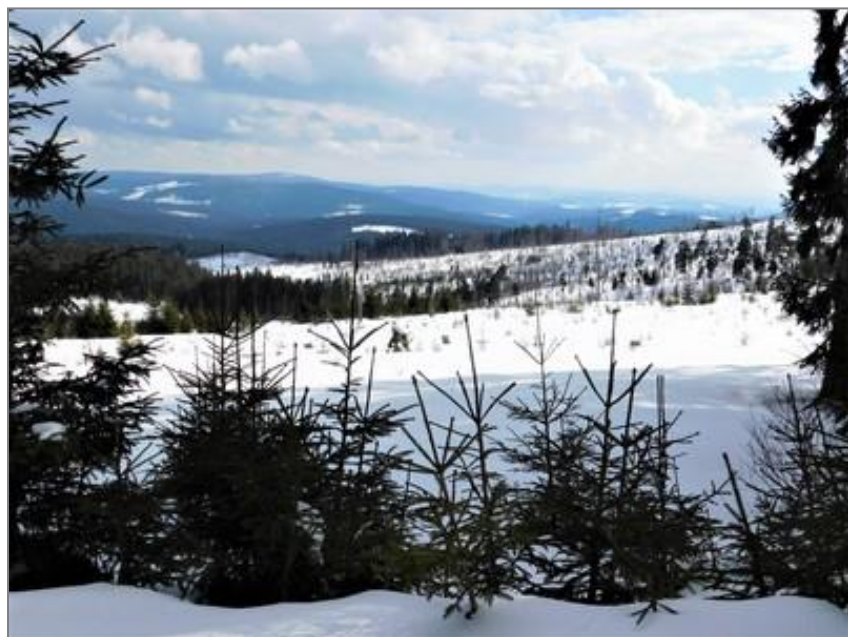
Podle odborně podloženého návrhu Hnutí DUHA a vědců má však národní park takové přírodní hodnoty, aby v něm divoká příroda bez lesnických zásahů byla už nyní chráněna na 53 % území. Hnutí DUHA spolu s vědci tento návrh přírodní zóny v blízké době představí na tiskové konferenci - jakmile podrobněji zanalyzuje předložený návrh Správy NP. Poté se také zapojí do jeho odborného připomínkování v rámci úředního procesu projednávání zonace.

Správa NP plánuje vyhlásit přírodní zónu o rozloze přibližně odpovídající dosavadnímu území ponechaného samovolnému vývoji. Nijak jeho velikost nezvětšuje. To však znamená, že celá řada přírodně cenných míst mimo přírodní zónu bude v příštích nejméně patnácti letech, po kterých se dle zákona zonace nebude moci měnit, výrazně ohrožena kácením či jinými škodlivými zásahy.

Mezi tato cenná místa patří především rašelinné a podmáčené smrčiny v oblasti Horskokvildských, Zhůřských a Kvildských slatí v okolí Horské Kvildy a Kvildy, které jsou chráněné rovněž mezinárodní Ramsarskou úmluvou o ochraně mokřadů. K dalším nedostatečně chráněným cenným místům patří část divokého kaňonu řeky Křemelné, rozsáhlé smíšené bučiny v okolí Strážného, okolí hory Kamenná či Polecké nádrže, Zelená hora u Srní a mnoho dalších. Hnutí DUHA a vědci navrhuji, aby všechna tato místa byla do nejpřísněji chráněné přírodní zóny zařazena už teď.

Vyhlašování nové zonace NP Šumava navazuje na přijetí novely zákona o ochraně přírody a krajiny na jaře 2017. Novela kompletně změnila pravidla péče o české národní parky. Ochrana divoké přírody v nich měla silnou veřejnou podporu napříč celou společností. Veřejnou výzvu poslancům za dobrý zákon o národních parcích iniciovanou Hnutím DUHA tehdy podepsalo 55 000 lidí a k podpoře se přidaly také stovky vědců i desítky osobností veřejného života.

Správa NP Šumava v následujících týdnech a měsících povede jednání o pracovním návrhu zonace s dotčenými obcemi, vědci, ostatními členy Rady NP Šumava a dalšími zástupci veřejnosti (např.

s občanskými spolky). Ti budou předkládat k návrhu své připomínky. Projednávání má být ukončeno v průběhu jara jednáním Rady NP, kde bude návrh zonace dohodnut, nebo s ním bude vysloven rozpor. Poté bude mít poslední slovo Ministerstvo životního prostředí, které následně rovněž připraví formální vyhlášku.

"Správa NP Šumava navrhla v nové zonaci příliš malou rozlohu přírodní zóny určené nerušenému přírodnímu vývoji. Její návrh činí 27 %, zatímco přírodní kvality Šumavy umožňují, aby přírodní zóna zabírala 53 % území parku. Podle návrhu Správy by tak bez přísné ochrany zůstala celá řada

cenných míst, která by byla po příštích patnáct let, kdy se zonace nebude měnit, vystavena hrozbě kácení i jiných škodlivých zásahů. Co nejdříve spolu s vědci veřejně představíme vlastní odborně podložený návrh přírodní zóny, který tato místa ochrání, a vstoupíme s ním do veřejného projednávání zonace," řekl Martin Voráč z Hnutí DUHA.

Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno a kráceno)

Do České republiky zasahuje šestnáct vlčích teritorií

Šestnáct vlčích teritorií se alespoň částečně v roce 2018 nacházelo v České republice a až na jednu výjimku všechny v pohraničních horách. Některé smečky na naše území zasahovaly jen nepatrně. V deseti případech se jednalo o smečky (tři a více jedinců), v pěti případech o vlčí pár, v jednom případě byl zmapován teritoriální vlk. Tyto výsledky ukázal monitoring šelem, na kterém se podílejí Hnutí DUHA Olomouc, Česká zemědělská univerzita a partneři projektu OWAD (<https://owad.fzp.czu.cz/>), polské sdružení WILK, Správa národního parku Šumava a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Data se vztahují k takzvanému vlčímu roku 2017/2018, což zahrnuje období od května 2017 do konce dubna 2018, které lépe odpovídá rozmnožovacímu cyklu vlků než kalendářní rok: vlčata se totiž většinou rodí v dubnu.

Genetický výzkum publikovaný v loňském roce ukázal, že Česká republika se nachází na křížovatce rekolonizačních cest vlků z různých koutů Evropy. Nejčastěji se do Čech dostávají vlci ze severu - ze středoevropské nížinné populace, jejíž centrum je v západním Polsku a Německu. Na Moravu a do Slezska se zatím šíří vlci ze slovenských a polských Karpat. Ojediněle se na našem území mohou dostat vlci až z Alp, odkud pochází jeden ze šumavských vlků.

Jediná vnitrozemská smečka už pátým rokem obývá Ralskou pahorkatinu v blízkosti Doks, rozmnožila se poprvé v roce 2014. Od té doby vlci postupně osídlují pohraniční hory od Krušných hor, přes Šluknovsko, Lužické hory až po Broumovsko, kde se kromě smečky v předešlé zimě usídlil i další vlčí pár. Nově se vlčí teritoria etablojí i v jižních Čechách, kromě Šumavy také v Novohradských horách a na Třeboňsku na česko-rakouském pomezí. U některých párů zoologové v létě 2018 potvrdili reprodukci, kompletní zhodnocení vlčího roku 2018/2019 však proběhne až po ukončení zimy, kdy se profesionální mapovatelé i dobrovolníci věnují zimnímu stopování. Podrobnější informace k jednotlivým smečkám jsou k dispozici na www.mapa.selmy.cz, podrobnosti k česko-saskému pohraničí je možno nalézt na stránkách projektu OWAD.

„Trend, který v České republice v posledních letech pozorujeme, kopíruje to, co vidíme v dalších evropských zemích. Vlci se dnes již vyskytují ve všech větších evropských státech - například do Dánska, Nizozemí nebo Belgie přišli vlci také ze středoevropské nížinné populace stejně jako k nám. Na rozdíl od rysů nebo medvědů v Evropě neproběhly žádné umělé reintrodukce. Nejsou totiž potřeba - vlci nám ukazují obdivuhodnou schopnost znovu kolonizovat naši krajinu. Vlci lesníkům a myslivcům pomáhají snižovat přemnožené kopytníky. Mohou napadat také nehlídaná hospodářská zvířata, především ovce. Škody, které vlci působí na domácích zvířatech, však nevzrůstají přímo úměrně stoupajícímu počtu vlků. Podle krajských statistik se sice v roce 2016 škody skokově zvýšily, v roce 2017 ale počet zabitých zvířat mírně poklesl, navzdory více než dvojnásobnému nárůstu vlčí populace. Podobný trend byl zaznamenán i v sousedním Sasku,“ říká Miroslav Kutal z Hnutí DUHA.

„Dle dosavadních výsledků a znalostí ekologie vlka v letošním roce a nadcházejících letech očekávám na území ČR vznik dalších teritorií (spíše v odlehlých venkovských pohraničních oblastech). Vlk je díky své vysoké mobilitě schopen celou naši zem přeběhnout za několik nocí. Představené výsledky dokládají, že se v ČR vyskytuje dosti rezidentních vlků (obsadili a obhajují svá teritoria, jak je možno vidět z mapy). V naší krajině je ale možné zaregistrovat i solitérní vlky, kteří teprve hledají partnera či vhodný biotop; na jejich pobytové stopy je možné narazit prakticky kdekoliv v ČR (i mimo existující teritoria),“ doplňuje Aleš Vorel z ČZU, vedoucí projektu OWAD.

Tisková zpráva Hnutí DUHA

Sčítali jste ptáčky?

Lednové sčítání ptáků na krmítkách, které organizovala Česká společnost ornitologická v rámci programu tzv. občanské vědy, se setkala s velkým zájmem veřejnosti. Zúčastnilo se ho přes 14 tisíc zájemců o přírodu,

kteří poslali více než 11,5 tisíce pozorování. Celkem bylo v ČR během sčítání pozorování 341 252 ptáků, z nichž nejpočetněji byla zastoupena sýkora koňadra, následována vrabcem polním, vrabcem domácím, sýkorou modřinkou a zvonkem zeleným. Kompletní výsledky si můžete projít na <https://krmitka.birdlife.cz/vysledky-tabulka/#/observe>.

„Díky spolupráci s veřejností se dozvíme, kteří ptáci u nás zimují. Časem, v horizontu několika let, získáme přehled, jací ptáci ubývají a přibývají a také zjistíme, jaké prostředí nejraději využívají. Díky mezinárodní spolupráci budeme moci srovnat výsledky i se zahraničím,“ vysvětluje Dita Hořáková z ČSO.

„Zásadní je ale výchovný význam sčítání na krmítkách. Těch více než 13 tisíc lidí, kteří se zapojili, jsou lidé, kteří mají sami zájem o přírodu, a je skvělé jej podchytit. Vypadá to, že světu vládnou fake news a vědeckému přístupu k poznání jako by už nikdo ani nechtěl rozumět. Jak jinak ale ukázat laikům, v čem tkví princip vědeckého pozorování, než je nechat si to zkusit. Nejprve na tom jednoduchém, posléze na složitějším. Úspěchy občanské

vědy v USA, Velké Británii či Holandsku, které ob stojí i ve srovnání s výsledky špičkových profesionálních pracovišť, stojí právě na tomto principu,“ okomentoval sčítání na webu ČSO Petr Voříšek.

V blízké době budou k dispozici kompletní výsledky. A snad se můžeme těšit i na další ročníky.

Jiří Řehounek

Monitoring koroptve polní v zimě

„Ačkoli je monitoring koroptve polní (*Perdix perdix*) celoroční aktivita, právě v zimě je pro nás mimořádně důležitý. Zimní monitoring s ohledem na chování koroptve a délku trvání zimy v různých nadmořských výškách, které obývá, provádíme intenzivně v období od 1. prosince do 31. března. Z dat v tomto úseku roku získaných pak ověřujeme třeba načasování předjarního rozpadu hejnek do hnízdních párů. To začínají koroptví kohoutci hlasitě čířkat a jsou tak dobře identifikovatelní i za ranního nebo večerního šera, kdy je jejich aktivita vyšší. Zimní monitoring koroptve polní má také výhody pro pozorovatele: 1. polní lány jsou po sklizni přehlednější, 2. koroptve se soustředí do hejnek tvořených jednou či více rodinami, 3. na sněhové pokrývky jste schopni lépe koroptve najít už z velké dálky, 4. ve sněhu jsou taky lépe rozpoznatelné různé pobytové znaky (stopy, trus, zbytky potravy, noční dýchánky) a konečně 5. častěji se v době menší

pohybové aktivity dostanete do přírody a vaše poznatky a zkušenosti pomůžou k lepšímu poznání životní strategie koroptve a k její účinnější ochraně,“ píše na webu Koroptvicky.cz Petr Rejzek z projektu Čiřikání.

Pokud se chcete do zimního monitoringu koroptví zapojit i vy a přispět tak k jejich ochraně, můžete pro svoje pozorování využít online formulář (<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe2esWG5kW1963zgxc6svuVLGzWDGsnvCJeRqtelluaa3yMg/viewform>) nebo si na webu Koroptviček stáhnout záznamovou kartu a komunikovat poštou či e-mailem. A když už zabrouzdáte na web s koroptvičkami, podívejte se i na další informace – nejen o koroptvích.

Jiří Řehounek

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Racek mořský a mořský racek

Stále častěji se setkávám v běžném hovoru nebo v médiích s tvrzením, že u nás přibývá racků mořských, kteří prý dokonce plení naše rybníky (čímž se zřejmě myslí, že se živí rybami). Schválně jsem se podíval do ornitologické databáze AVIF, kolik racků mořských bylo u nás tuto zimu pozorováno. Došel jsem k závatnému číslu tři.

Znalý čtenář už jistě tuší, že označení „racek mořský“ se v tomto případě spíše užívá pro jiné druhy velkých racků, obvykle přilétajících od moří. Nejčastěji půjde určitě o racka bělohlavého, středomořského nebo stříbřitého, kterých u nás bývá na tahu nebo při zimování opravdu velké množství.

Určitě po nikom nechci, aby se namáhal s určováním velkých racků do druhu, což často bývá těžký oříšek i pro zkušené ornitology. Takže pokud se chceme vyhnout nedorozumění, stačí namísto „racek mořský“ povědět „mořský racek“. Na pořadí v tomto případě záleží.

Jiří Řehounek

Kompenzovat a střilet

Nedávno jsem psal v *Ďáblíku* o peripetiích, jimiž prochází naše soužití s kormorány. Naivně jsem ten příběh považoval pro nejbližší dobu za uzavřený. Mýlil jsem se. Parlamentem právě prochází zákon, který by rybníkářům vrátil kompenzace za škody způsobené kormoránem na rybí obsádce, a to podle zákona o náhradách škod způsobených zvláště chráněnými živočichy.

Tak to jsem tedy nečekal! Ze zmiňovaného zákona kormorán velký naprosto logicky vypadl, když přišel o status zvláště chráněného druhu. Nyní se proto na něj vztahuje pouze obecná ochrana a úřady v zásadě nedělají problém s udělením výjimky pro jeho odstřel. Je příznačné, že rybníkáři nejprve nadávali na ochranu kormoránů, a když o ni kormoráni měli přijít, lobovali titíž rybníkáři za její zachování. Aby nepřišli o kompenzace.

Nyní tedy platí, že kormoráni se na výjimku ze zákona běžně zabíjejí. Dokonce se za kormorána vyplácí tzv. zástřelné, které původně financovali rybníkáři ze svého a nyní ho přebírá na svá zadlužená bedra náš

stát. Pokud kompenzace projdou parlamentem, stane se kormorán běžně stříleným druhem, ale škody jím způsobené se budou hradit, jako kdyby byl zákonem chráněný. To jde však proti smyslu zákona, jenž má hradit škody způsobené chráněnými druhy. Příště by mohli poslanci třeba odhlasovat, že budou hradit škody na polích způsobené hrabošem polním nebo jarními mrazíky.

V jižních Čechách se dokonce ve správním řízení řeší žádost společnosti Lesy a rybníky města Českých Budějovic, která zcela vážně požádala o odstřel kormoránů na území Přírodní rezervace Vrbenské rybníky (a ptačí oblasti Českobudějovické rybníky). Což je už poněkud za hranicí dobrého vkusu, uvážíme-li, že všude v okolí se kormoráni střílejí, vyplácí se za ně zástřelné a společnost dostává návrh kompenzace za hospodaření v chráněné lokalitě.

I kdybychom odhlédli od toho, že Vrbenské rybníky jsou jednou z ornitologicky nejvýznamnějších rezervací v České republice a celoročně se na nich vyskytují vzácné a ohrožené druhy ptáků, je tu ještě jedna podstatná skutečnost. „Vrbeňáky“ se staly i hlavním českobudějovickým korzem, kam chodí obyvatelé dvou zdejších největších sídlišť venčit psy nebo děti. Představa, v níž se uprostřed přírodní rezervace mezi kočárky, cyklisty, vozíčkáři, školními výpravami a pejskaři na poměrně úzkých hrázích prolétají střelci s puškami a z nebe občas spadne zkrvavený kormorán, zdá se mi poněkud perverzní.

Možná by měli rybníkáři přiznat barvu a na rovinnou říci, co vlastně chtějí. A bude-li znít odpověď, že střílení kormoránů, zástřelné, náhrady za hospodaření v chráněném území a návrh kompenzace za škody způsobené kormoránem, asi bude něco špatně. Kompenzace pro rybníkářské společnosti by přece měly směřovat na docela jiné účely, např. snížení rybích obsádek, zvýšení podílu tzv. „bílé ryby“, snížené (nebo lépe žádné) hnojení rybníků, zastavení chemizace v rybníčním hospodaření apod. Pokud odstřel kormoránů jako ochrana rybníků nefunguje, jak rybníkáři často opakují, proč v něm pokračovat a navíc utrácet peníze za zástřelné?

Pokud bychom k takovým nově nastaveným kompenzacím přihodili ještě nějaké „drobné“ na přeměnu betonových kanálů, kterým kdovíproč říkáme řeky, na přirozenější vodní toky s dostatkem úkrytů pro ryby, možná nakonec zjistíme, že rybožraví kormoráni zase takový problém nepředstavují.

Jiří Řehounek

ZELENÉ PERLY ZA ROK 2019

„Jde o osvědčené finanční perpetuum mobile, kdy stát štědře finančně podporuje aktivisty, kterým však trvale vadí státní strategické stavby. Aktivisté pak mají na drahé právníky, na drahé oponentní vědce a pavědce. Stát následně hradí průtahy ve správním řízení, soudy, posudky, opětovné projednávání a mnoho dalších nákladů plynoucích z obstrukčního jednání aktivistů.“

Antonín Schubert, starosta obce Modrava, Deník 24. 1. 2019

Zdroj: <https://www.denik.cz/komentare/glosa-antonina-schuberta-dotacni-perpetuum-mobile-20190123.html>

Žít krajinou

Po Borovanech, kde již byly ukončeny, se vlastníci pozemků na katastru Vrcova a Hluboké u Borovan (a další obce budou následovat) začali potkávat s termínem komplexní pozemkové úpravy. Jde o Státním

pozemkovým úřadem vedený proces, při němž dochází k vyjasnění vlastnických vztahů, scelování nebo dělení pozemků, narovnávání jejich hranic a také zpřístupňování jednotlivých pozemků tak, aby se zjednodušilo hospodaření na nich. Výsledkem těchto úprav, pokud o to stojí obce, mohou být i veřejně prospěšná opatření jako jsou nové polní cesty, výstavba rybníků, malých nádrží nebo mokřadů pomáhající zadržováním vody proti suchu, ale také výsadba alejí či celých biokoridorů a to s pomocí dotací.

Pro rozšíření informací o příkladných projektech se každým rokem koná celostátní soutěž Žít krajinou. Na vyhlášení výsledků posledního ročníku si sice musíme počkat do konce března, ale na webu www.soutezitkrajinou.cz lze najít řadu opravdu povedených realizací z ročníků minulých. Mohou nám být dobrou inspirací při pozemkových úpravách, jejichž plánování je v běhu nebo se teprve chystají. Abychom smutně nezjišťovali, že máme sice drahou asfaltovou polní cestu, ale na potřebnou doprovodnou zeleň se zapomnělo už na počátku plánování. Berme prostě pozemkové úpravy jako příležitost proměnit krajinu, v níž žijeme k lepšímu pro člověka i přírodu. A kdo ví, třeba se v budoucnu s některým z borovanských projektů potkáme na stupních vítězů zmíněné soutěže.

Edvard Sequens

Nepal prales v motoru aneb Evropou táhli lidoopi

Stovky tisíc Evropanů, stovky odborníků a desítky univerzit, nevládních organizací a zoologických zahrad požadují zrušení dotací na palmový olej jako povinné složky do agropaliv. Demonstrace proběhly v několika evropských městech, petici proti dotacím na výrobu nafty z palmového oleje podepsalo v celé Evropě již přes 600 tisíc lidí.

Ve středu 23. ledna se zapojila i Praha. Po tiskové konferenci se ve tři hodiny odpoledne uskutečnil Pochod lidoopů před Zastoupením Evropské komise. Průvod pokračoval přes Staroměstské náměstí k Ministerstvu průmyslu a obchodu. Akce Nepal prales v motoru pak vyvrcholila zapálením svíček a minutou ticha před čínskou ambasádou, kde opičáci vyjádřili nesouhlas se záměrem čínské vlády postavit vodní elektrárnu zrovna v oblasti, kterou obývá nedávno objevený druh orangutana tapanuljského.

Členové pořádající Koalice proti palmovému oleji apelovali na Evropskou komisi, aby nejenže splnila svůj závazek a k 1. únoru vydala metodiku, která uvede do praxe vyřazení palmového oleje ze sekce biopaliv, ale aby nepodlehla asijským tlakům a namísto ústupků metodiku ještě zdokonalila. Ředitelé českých a slovenských zoo připravili pro Evropskou komisi otevřený dopis, ve kterém budou žádat o podpoření návrhu pro zastavení těchto dotací.

Přimíchávání palmového oleje do nafty je potřeba zastavit co nejrychleji. I když se může zdát, že se problém České republiky kvůli nízké spotřebě v palivech netýká, opak je pravdou.

„Evropská unie je druhý největší odběratel palmového oleje na světě a z toho jak více polovina jde do paliv. To znamená, že zboží, které nakupujeme z druhé strany zeměkoule, nebo i z Evropy, je k nám dopravováno na palmový olej,“ uvedl na závěr demonstrace živě pro Český rozhlas Plus tiskový mluvčí koalice David Číp.

Převzato z webu Koalice proti palmovému oleji (redakčně upraveno)

Novela ministra Ťoka: Místo zrychlení staveb další komplikace a protiústavní omezení práv

Ministr dopravy Dan Ťok hodlá další novelou bránit obcím, vlastníkům ohrožených pozemků a spolkům, aby mohli upozornit na chyby úřadů. Ozvat by se podle něj mohli až po zaplacení kauce 25 tisíc plus 10 tisíc za každé připomínkové závazné stanovisko. Místo zjednodušení povolování o stavbách přichází Dan Ťok s dalšími komplikacemi, aby zakryl neschopnost vlastního úřadu zavést účinná řešení. Navíc omezení práv lidí, kteří by si zaplacení nemohli dovolit, je bez debat protiústavní a nemá obdobu ani v jiných demokratických zemích v Evropě.

Zavedení kaucí rezolutně odmítají i Ťokovi vládní kolegové. Proti návrhu se v meziresortním připomínkovém řízení postavila ministerstva spravedlnosti vnitra i veřejná ochránkyně lidských práv.

Ministerstvo pro místní rozvoj návrh považuje za zjevně protiústavní a v rozporu s článkem 36 Listiny práv a svobod. Nejvyšší kontrolní úřad uvádí, že kauce mohou způsobit naopak větší průtahy v rozhodování.

Ministr Ťok se dočkal zdrcující kritiky i z dalších důvodů. Například ministerstvo životního prostředí kritizuje časté změny zákona: *“Tuto nestálost právní úpravy považujeme za zcela kontraproduktivní vzhledem k cílům usnadnění, zefektivnění a zrychlení povolování staveb v České republice.”* Stejný názor má Nejvyšší správní soud: *“Jde tak o další z řady zásahů, přinášejících, ne-li už přímo chaos, tak přinejmenším prohloubení právní nejistoty.”* Jednotlivé resorty pak rozporují klíčová ustanovení návrhu, včetně tzv. “fikce souhlasu” úřadů či zrušení správních řízení o posuzování staveb podle zákona o ochraně přírody a krajiny.

Sjednocení a zjednodušení pravidel rozhodování o stavbách důsledně prosazují ekologické organizace. Časté změny legislativy považuje za hlavní důvod zdržování přípravy silnic a dálnic také Ředitelství silnic a dálnic ČR (ŘSD ČR). Důležitá dálniční stavba „R4 Čimelice – Mirovice“ získala platné rozhodnutí o umístění stavby v roce 2009. Následně ŘSD ČR opakovaně dosáhlo prodloužení doby platnosti územního rozhodnutí (nyní do roku 2022). Rozhodnutí Městského úřadu Mirovice z 3. 9. 2018 uvádí důvody, kterými ŘSD ČR

vysvětluje, proč deset let nebylo schopno připravit podklady a požádat o stavební povolení: *“Dne 1. 1. 2014 však nabyla účinnosti novela stavebního zákona, dle níž již není možné využít citovanou projektovou dokumentaci, neboť tato byla vyhotovena před rokem 2013,... Dále se v průběhu roku 2015 změnil zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, konkrétně došlo ke změně rychlostní silnice na dálnici, což mělo za následek i změnu dopravního značení,...V důsledku legislativních změn řady právních předpisů v období od r. 2014 do r. 2016 se žadateli právě z těchto důvodů nepodařilo získat veškerá kladná stanoviska správců sítí a dotčených orgánů, která je třeba ze strany žadatele doložit pro potřeby vydání stavebního povolení.”* Celých těchto deset let se nevedlo žádné řízení — žádní účastníci tak nemohli nic “zdržovat”.

Nejen investoři, ale také úředníci se neustálým novelizacím a výjimkám nestíhají přizpůsobit, rozhodují pak zbytečně dlouho a ještě dělají chyby. Za změnami legislativy stojí právě Dan Ťok a jeho ministerstvo dopravy. Jen zákon o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury se za jeho působení novelizuje již popáté.

Přesto s dalšími politiky v médiích šíří nepravdivé informace o důvodech průtahů, obviňují obce, vlastníky pozemků a spolky, že ztěžují práci úřadů, protože upozorňují na nezákonná rozhodnutí. Na vyřízení připomínek přitom mají úřady lhůtu jeden měsíc. Úřady však nezvládají rozhodovat podle neustále se měnících pravidel a mnohem déle jim trvá rozhodování, kterého se spolky vůbec neúčastní. Například schvalování dálnice D1107 ze Smiřic do Jaroměře (7,4 km) od vydání stanoviska EIA probíhalo 15 let (od října 2003 do zahájení výstavby v květnu 2018) a schvalování jihovýchodního obchvatu Otrokovic (3,2 km) pak 13 let (od vydání stanoviska EIA v červnu 2005 do zahájení výstavby v říjnu 2018). Žádného z řízení se žádný spolek neúčastnil.

Příkladem, že ignorance vůči připomínkám veřejnosti může naopak vést k průtahům je stavba dálnice D8 přes České středohoří. Ta totiž tři roky stála kvůli sesuvu, na jehož riziko včas upozorňovali geologičtí experti i ekologické spolky. Také příprava stavby trvala mnoho let, aniž by přitom spolky mohly její délku významně ovlivnit. Územní řízení sice začalo již v prosinci 1997, nicméně spolky své připomínky mohly poprvé předložit až v listopadu 2001. Územní rozhodnutí pak bylo vydáno v březnu 2002 a odvolání spolků byla v červnu 2003 zamítnuta. Následně podaná žaloba neměla odkladný účinek a tedy žádný vliv na délku vydávání stavebních povolení a ani realizaci dálnice až do jejího zprovoznění v prosinci 2016. Soudní spor o územní rozhodnutí skončil v červnu 2010, tedy v době, kdy se dálnice již 2,5 roku stavěla. Dokazuje to podrobný přehled všech správních řízení se všemi termíny.

Citace Daniela Vondrouše, ředitele Zeleného kruhu: *“Dokonce i Ředitelství silnic a dálnic ČR přiznává, že hlavním viníkem průtahů rozhodování o dálnicích jsou neustálé změny legislativy. Přesto ministr Ťok a někteří další politici prosazují další a další komplikovaná pravidla. Ekologické spolky dále prosazují sjednocení a zjednodušení rozhodování o všech stavbách a vrácení práva připomínkovat vliv staveb na životní prostředí a přírodu. A to bez omezujících obrovských finančních poplatků za podání odvolání a připomínkování závazných stanovisek.”*

Tisková zpráva Zeleného kruhu

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Kaplička s viklanem u Landštejna (lat: 49.0202, lon: 15.2342)

Kaplička vystavěná vysoko na skalce slibuje kromě romantiky taky bezvadný výhled do Přírodního parku Česká Kanada.

Kaplička slouží také jako úkryt pro poutníky před špatným počasím. Kniha návštěvníků prozrazuje, že se jedná o zastávku velkého množství turistů, zamilovaných párů, i místních, kteří sem přinášejí květiny a o místo se starají. Kaplička je usazena v krajině, pro níž je charakteristické mrazové zvětrávání, díky kterému zde vznikl terén plný ohromných balvanů. Hned kousek od kapličky leží ve stromech skrytý majestátný viklan. Odvážlivec, který na něj vyleze, spatří skalní mísu, někdy nazývanou jako obětní. V podhradí Landštejna jsou balvany uskupené do hřibovitých tvarů nebo puklých skal.

V sezóně zajděte na zříceninu Landštejn, kde se příležitostně konají zajímavé akce – Den dětí s bílou paní, ukázky dravých ptáků nebo také koncerty.

V nedalekém Starém Městě pod Landštejnem navštivte židovský hřbitov nebo se vydejte do okolí po stopách zaniklých vesnic. Atrakce jako lanový park nabízí Cyklokemp na druhém břehu potoka Pstruhovec. Pokud jste nestihli obdivovat zdejší krajinu jako cyklisté, zavítejte v zimě – Česká Kanada je protkaná sítí upravovaných běžkařských.

Časová náročnost: 1 hodina

Povaha terénu: Z parkoviště nebo zastávky autobusu až ke kapličce jdete lesním terénem s překážkami v podobě kořenů stromů, výmolů a nezpevněných částí. Stejně tak i k viklanu vede cesta těžším terénem.

Dostupnost: Ke kapličce se nejlépe dostanete pěšky z parkoviště nebo autobusové zastávky v podhradí zříceniny Landštejn (na kole pokračujte po silnici). Vydáte se po červené turistické značce, přejdete silnici a odbočíte vlevo na úzkou zarostlou lesní pěšinku. Pokud neuhnete na ještě užší cestu vpravo vedoucí k viklanu, tak asi po 40 metrech spatříte na vyvýšenině romantickou kapličku.

Odkaz na lokalitu na stránce Envirokopu najdete zde: <http://www.envirooskop.cz/#lokalita:kaplicka-s-viklanem-u-landstejna>

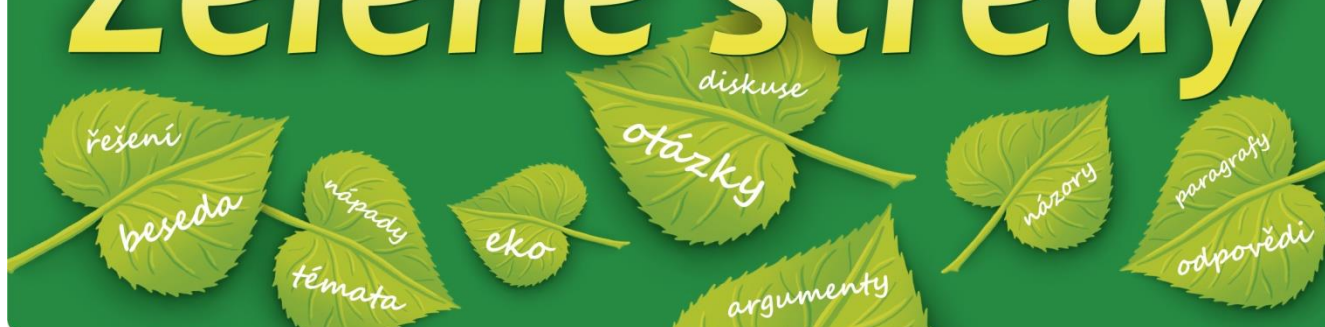
Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens

Jihočeský kraj

Projekt Envirooskop je podporován Jihočeským krajem.

Zelené středy

Calla vás srdečně zve na besedu

100 % obnovitelné energie pro města a regiony?

s Milanem Smržem z Eurosolar.cz

Můžeme zcela vyřadit uhlí, plyn i jádro? Není to jen další zelená utopie? Mohou to jednou dokázat České Budějovice? A co by to znamenalo?

Ve středu 20. února 2019

od 18:00 hodin

v klubu Horká vana, Česká ul. 7, České Budějovice

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice

tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Kruh pro planetu (Climate Circle)

13. února 2019 od 16:00 do 18:00

na Lannově třídě v Českých Budějovicích

Štve vás sucho? Štvou vás dotace do neudržitelných způsobů nakládání s přírodními zdroji? Štvou vás plasty v přírodě? Chtěli byste harmonický život v čistém životním prostředí? Chtěli byste pomoci zajistit budoucnost sobě a svým dětem? Přijďte do kroužku a nebo založte svůj!

Pořádá Platforma pro udržitelný rozvoj a etiku (<https://www.platforma8.org>).

Calla a Pardubický kraj Vás srdečně zvou na seminář

Přírodě blízká péče o městskou zeleň

čtvrtek 28. 2. 2019 od 10:00
v Pardubicích

Městská krajina se stala útočištěm pro mnoho běžných i ohrožených druhů rostlin i živočichů. Jak nemrhat jejím potenciálem pro ochranu přírody? Jak podpořit ohrožené druhy ve městech? Jak podpořit esteticky zajímavá stanoviště, která budou zároveň cenná pro ochranu přírody? Jak správně vytvořit tůň nebo písečnou dunu? Zajímají-li vás tyto otázky, pak je seminář určen právě vám.

Lektoři: **Lukáš Čížek** (BC AV ČR & PŘF JU), **Miloslav Jirků** (BC AV ČR & Česká krajina), **Jiří Rom** (Magistrát hl. města Prahy), **Jiří Řehounek** (Calla), **Klára Řehouňková** (PŘF JU)

Místo konání: **Krajský úřad Pardubického kraje**, Komenského náměstí 120, Pardubice, Budova C – Reálka – přízemí – Sál Jana Kašpara

Účast na semináři je zdarma. Vzhledem ke kapacitě sálu a přípravě občerstvení je třeba se přihlásit e-mailem nejpozději 25. 2. 2019. Organizátoři hradí drobné občerstvení. Během semináře bude zařazena hodinová pauza na oběd. Prezence proběhne od 9:30.

Kontakty pro seminář: Krajský úřad Pardubického kraje, Odbor životního prostředí a zemědělství, Oddělení ochrany přírody, Mgr. Romana Žaloudková, e-mail pro přihlášení romana.zaloudkova@pardubickykraj.cz, telefon 466 026 516

Zástupce přednášejících: Jiří Řehounek, Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, e-mail RehounekJ@seznam.cz, telefon 605 066 898

Konference Příběhy domů 2019

5. - 7. 4. 2019, Emauzský klášter Praha

Již po čtvrté zprostředkováváme setkání mezi lidmi, co mají zájem o domy z přírodních a ekologických materiálů. Vždy se snažíme přinést informace z různých úhlů pohledu. Proto jsou příběhy domů vyprávěny jak architekty a stavebníky, tak i obyvateli domů.

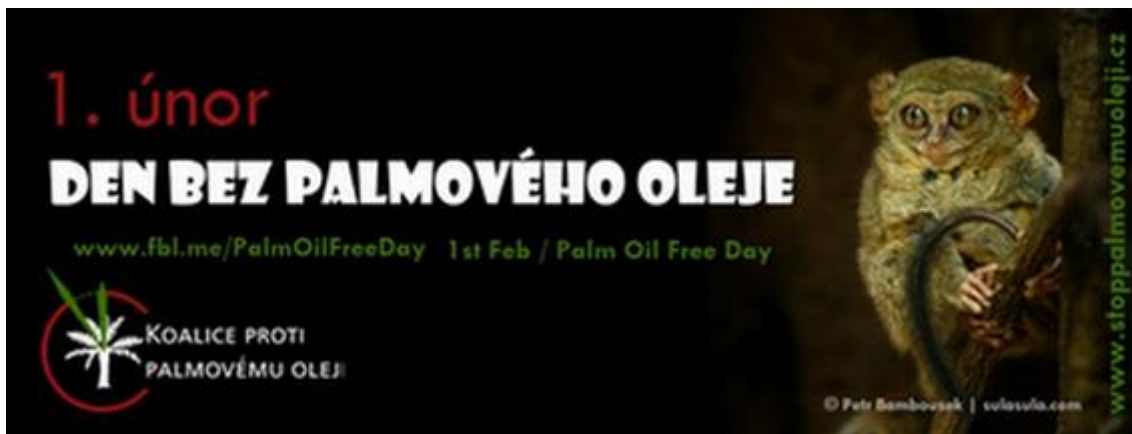
Během pátečních a sobotních vyprávění se budeme kromě ekologického bydlení zabývat novinkami ze světa úsporných technologií, dotacemi pro úsporné stavby a jinými tématy, které nám pomáhají v dosahování našeho společného cíle, kterým je udržitelné bydlení.

V neděli během exkurzí si můžete na vlastní kůži vyzkoušet, jaké je bydlení v domech z přírodních materiálů. Dozvědět se praktické informace o stavbě a užívání, přímo od obyvatel domu.

Přihlášky a podmínky přihlášení najdete na webu zde:

<https://www.pribehydomu.cz/>

Seminář Příběhy domů pořádá spolek Ekodům - platforma architektů, projektantů, řemeslníků a stavitelů propagující přírodě a člověku přátelský způsob stavění.

<http://www.stoppalmovemuoleji.cz/denbezPO.php>

Zpravodaj **Ďáblík** pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na Facebooku

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Uzávěrka dalšího čísla je do 20. února 2019. Články posílejte na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na calla@calla.cz.

Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře.

Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!